

KONTRAK SOSIAL: PENGIKAT JATI DIRI BANGSA MALAYSIA MERDEKA

PROFESOR DATUK DR. SHAMRAHAYU AB. AZIZ
Penyandang Kursi
Kursi Institusi Raja-Raja Melayu
Universiti Teknologi MARA Shah Alam

Maksud Kontrak Sosial

Dalam pengertian yang diberikan oleh Jean-Jacques Rousseau dalam tulisan beliau yang diterjemahkan « The Social Contract »

1

“Man is born free,

2

“...and everywhere he is in chains...”

3

Untuk mendapatkan keteraturan dalam masyarakat

“Social order

Maksud kontrak sosial

Janji-Janji
Masyarakat

Persetujuan-Persetuju
an yang dibuat
sebelum
Perlembagaan
digubal

Dimasukkan dalam
Perlembagaan

KONTRAK SOSIAL IALAH : JANJI-JANJI MASYARAKAT

Kontrak
sosial asalnya
*untuk
keteraturan
masyarakat*

“the social order isn’t to be understood in terms of force; it is a sacred right on which all other rights are based. But it doesn’t come from nature, so it must be based on agreements...”

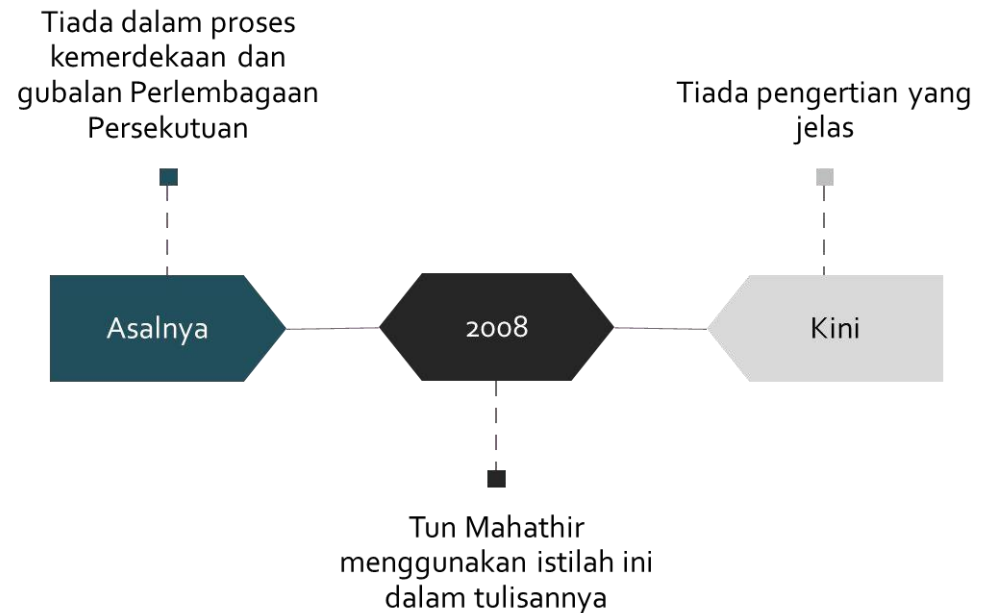
Kontrak
sosial asalnya
untuk
keteraturan
masyarakat

“the social order isn’t to be understood in terms of force; it is a sacred right on which all other rights are based. But it doesn’t come from nature, so it must be based on agreements...”

Kontrak Sosial dalam konteks Malaysia

“Kontrak Sosial bagi maksud negara kita lahir daripada perasaan Muhibbah dengan kesedaran masyarakat pelbagai kaum”

Perlembagaan Persekutuan adalah sebuah perjanjian antara pihak-pihak yang mempersetujui hubungan antara mereka sebagai hubungan yang sah dan diiktiraf oleh undang-undang

Prinsip-Prinsip Asas Kontrak Sosial di Malaysia

Menjaga hak dan
kepentingan

Warisan dan tradisi
Tanah Melayu

Penerimaan masyarakat
pelbagai kaum dalam
prinsip “common
citizenship)

Persefahaman dan
Penerimaan

Tolak Ansur

“muhibbah”

*Kontrak sosial
yang
digunakan kini*

- Kita telah melalui proses tolak ansur, toleransi, dan persefahaman – dirangkum dengan perasaan muhibbah antara kaum telah berlaku dalam rundingan sebelum membentuk negara bangsa Malaysia
- Perkara-perkara ini telah dimeterai dan diisytihar dalam PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN
- Oleh itu pengisian dalam Perlembagaan Persekutuan tersebut merupakan natijah kepada kontrak sosial– yang berlaku melalui MUHIBBAH

*Adakah
Kontrak
Sosial itu
wujud di
Malaysia?*

Jawapannya ialah YA. Benar
KONTRAK SOSIAL ITU
WUJUD.

Tetapi dalam konsep
BERBEZA daripada konsep
KONTRAK SOSIAL
BARAT

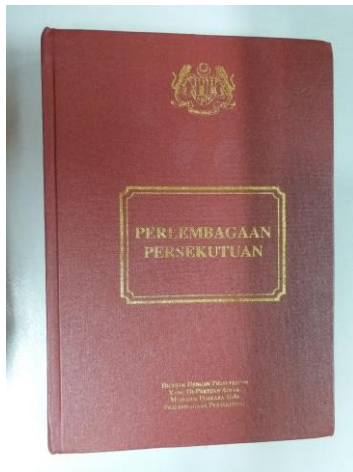
*Konsep
wacana
kontrak sosial
Jean-Jacque
s Rousseau*

- Konsep kontrak sosial di Barat, wacananya timbul daripada persoalan politik mengenai *natural freedom* – *kebebasan semulajadi rakyat* –
- Iaitu rakyat melawan kuasa kerajaan untuk menjaga KEBEBASAN mereka melalui sistem sosial
- Tetapi dalam negara kita, kontrak sosial kita, kita rangkum beberapa perkara yang dicapai menerusi rundingan –yang dilaksanakan dengan perasaan MUHIBBAH

*Dimensi
Kontrak
Sosial
Malaysia*

- Sebagai sebuah PERJANJIAN Perlembagaan mempunyai peruntukan yang menggabungkan dimensi sosial, politik, budaya, ekonomi – berkait rapat dengan sejarah dan identiti – yang dipersetujui melalui rundingan

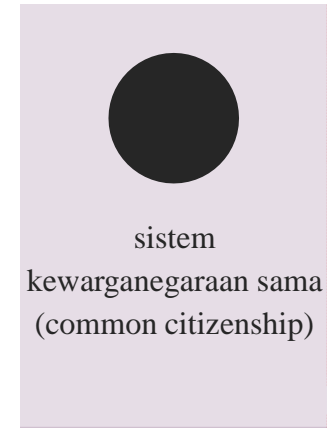
Fungsi Perlembagaan

- Oleh itu Perlembagaan bukan semata-mata perundangan,
- Tetapi Perlembagaan berfungsi menyelesaikan masalah sosial dan budaya serta masalah politik tertentu
- Perlembagaan dibentuk untuk menguruskan perkara-perkara yang berkait rapat dengan perpaduan

Sistem baharu dalam Perlembagaan

Kontrak sosial telah
mewujudkan sistem
baharu yang bukannya
warisan atau tradisi
Tanah Melayu

SEJARAH JANJI MASYARAKAT

Permulaan Kontrak sosial

Memahami sejarah “janji-janji Masyarakat” adalah penting dalam memahami maksud dan tujuan Perlembagaan Persekutuan

Malayan Union merupakan titik tolak kepada perkara yang terangkum dalam ‘kontrak sosial’ yang dimuatkan dalam Perlembagaan

Malayan Union berhasrat mengenyahkan kewibawaan Melayu – kedudukan Melayu dan raja-raja
Kita maklum Malayan Union telah gagal kerana ditolak oleh orang-orang Melayu

*Toleransi
orang-orang
Melayu dan
penerimaan
komuniti lain*

- Perbincangan serius semasa proses menggantikan Malayan Union dengan Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948
- Setelah berjaya menolak Malayan Union, bermula perbincangan mengenai keistimewaan Melayu, kerakyatan dan kewarganegaraan mula dibincang secara serius.
- Setelah pelbagai rintangan, persefahaman dan timbal balik, memberi dan menerima; perasaan MUHIBBAH tadi keistimewaan Melayu dan kerakyatan telah dipersetujui

Kewarganegaraan

- Jawatankuasa Perhubungan Kaum mencadangkan beberapa perkara berkaitan kerakyatan
- Kewarganegaraan lebih terbuka mendapat reaksi negatif orang Melayu kerana
  1. bimbangkan taat setia
  2. risiko orang Melayu akan sentiasa mundur kerana akan membuka ruang kepada persaingan dalam bidang tertentu
  3. Berkurangan perwakilan Melayu

*Mencari
Penyelesaian
dalam isu
kewarganegaraan*

- Dato Onn:
- Rakyat Persekutuan; dahulunya rakyat raja
- Hanya boleh dianugerahkan dengan syarat kesetiaan kepada Tanah Melayu – British ragui
- British mahukan ujian taat setia, tetapi disanggah Tan Cheng Lock
- Pindaan Perjanjian Persekutuan 1948 pada 1952:

Rakyat Raja sebagai syarat menjadi rakyat Persekutuan telah dihapuskan

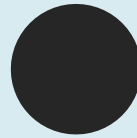
Jus soli menjadi penyelesaian

Soal kerakyatan adalah perkara yang sangat penting yang juga menjadi punca kepada perselisihan pendapat dalam kalangan orang Melayu sendiri

---

Kedudukan Khas Orang Melayu

Isu sepanjang masa menjadi
sensitive – sehingga kini

Tidak pernah dipersoal
pada awal
pemerintahan British

Dasar British
meminggirkan
Melayu dalam
rangka Malayan
Union

Mulanya tiada masalah
penerimaan orang
bukan Melayu tentang
kedudukan khas orang
Melayu

*Persoalan penting
sebelum
persetujuan kepada
Perjanjian
Persekutuan Tanah
Melayu 1948*

- Dalam rangka Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948
- Draf dibentuk oleh UMNO dan Raja-Raja Melayu Semasa proses penggubalan Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu
- Dua persoalan penting:
  1. hak kerakyatan dan
  2. keistimewaan Melayu

Kedudukan Raja Melayu

- Terma Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948 – antara lain,
- “Raja-raja Melayu berhak diberikan kedudukan khas serta hak terpelihara atas pertimbangan bahawa negeri-negeri di Tanah Melayu ini telah zaman-berzaman diperintah Raja-Raja Melayu

TENTANGAN TERHADAP PERJANJIAN PERSEKUTUAN TANAH MELAYU 1948

Perjanjian Persekutuan 1948 mendapat bantahan beberapa kumpulan termasuk MNP, API, PUTERA— mendesak supaya suara rakyat dengan lebih demokratik dan menolak Perjanjian 1948;

- *tetapi mencadangkan 10 points, termasuklah:*
- *Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan*
- *Mengembalikan kedaulatan Raja-Raja Melayu*

TENTANGAN
TERHADAP PERJANJIAN
PERSEKUTUAN TANAH
MELAYU 1948

AMCJA (Tan Cheng Lock) menuntut, antara lain, raja berperlembagaan, hak politik sama rata dan bantuan berterusan untuk memajukan orang Melayu

Tan Cheng Lock tidak menyenangi kuasa menggubal undang-undang oleh Raja-Raja Melayu

TENTANGAN
TERHADAP PERJANJIAN
PERSEKUTUAN TANAH
MELAYU 1948

*Memorandum Dewan
Perniagaan Cina menyatakan
bahawa keistimewaan Melayu
sebagai ancaman*

*(British menjawab bahawa
keistimewaan Melayu bukan
ancaman kepada kaum lain)*

*- Bagi kewarganegaraan –
(British jawab: taat setia adalah
ukuran kepada penerimaan
sebagai warganegara)*

TENTANGAN
TERHADAP PERJANJIAN
PERSEKUTUAN TANAH
MELAYU 1948

*Komunis dan Sosialis juga
menolak Perjanjian
Persekutuan 1948
MNP – tetapi, meletakkan
syarat; antaranya
“mekanisme khusus dalam
Perlembagaan untuk
meningkatkan keupayaan
orang Melayu”*

Akhirnya – seksyen 19(d) Perjanjian Persekutuan 1948 mengikrarkan “SPECIAL POSITION OF THE MALAYS” (keistimewaan Melayu) (h. 97)

Dalam proses itu wujudnya persefahaman dan persefahaman inilah yang menjadi teras kepada kontrak sosial

Bahasa Melayu

- Bahasa jiwa bangsa bangsa; Bahasa identiti bangsa
- Bahasa sebagai mekanisme mengikat mengerat masyarakat
- Perlembagaan mengiktiraf Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan
- Tiada yang membantah pengiktirafan terhadap bahasa Melayu

Polisi sekolah vernakular

- Isu berkenaan sekolah-sekolah yang menggunakan medium bahasa ibunda sebagai bahasa perantara
- Bahasa perantara tidak dinyatakan dalam Perlembagaan;
- Pekara 152 Perlembagaan Persekutuan menetapkan penggunaan Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan dan Bahasa Rasmi
- Rasmi dimaksudkan dalam Perkara 152 adalah seperti berikut

Perkara 152

Perlembagaan

Persekutuan

- (1) Bahasa kebangsaan ialah bahasa Melayu dan hendaklah dalam tulisan yang diperuntukkan melalui undang-undang oleh Parlimen:

Dengan syarat bahawa—

- (a) tiada seorang pun boleh dilarang atau dihalang daripada menggunakan (selain bagi maksud rasmi), atau daripada mengajarkan atau belajar, apa-apa bahasa lain; dan

(b) tiada apa-apa jua dalam Fasal ini boleh menjejaskan hak Kerajaan Persekutuan atau hak mana-mana Kerajaan Negeri untuk memelihara dan meneruskan penggunaan dan pengajian bahasa mana-mana kaum lain di dalam Persekutuan.

Perkara 152 Perlembagaan Persekutuan

- (2) Walau apa pun peruntukan Fasal (1), selama tempoh sepuluh tahun selepas Hari Merdeka, dan selepas itu sehingga diperuntukkan selainnya oleh Parlimen, bahasa Inggeris boleh digunakan di dalam kedua-dua Majlis Parlimen, di dalam Dewan Undangan tiap-tiap Negeri, dan bagi segala maksud rasmi yang lain.

Perkara 152 Perlembagaan Persekutuan

- (3) Walau apa pun peruntukan Fasal (1), selama tempoh sepuluh tahun selepas Hari Merdeka, dan selepas itu sehingga diperuntukkan selainnya oleh Parlimen, teks sah—
- (a) segala Rang Undang-Undang yang hendak dibawa atau pindaan kepadanya yang hendak dicadangkan di dalam mana-mana satu Majlis Parlimen; dan
- (b) segala Akta Parlimen dan segala perundangan subsidiari yang dikeluarkan oleh Kerajaan Persekutuan, hendaklah dalam bahasa Inggeris.

Perkara 152 Perlembagaan Persekutuan

- (4) Walau apa pun peruntukan Fasal (1), selama tempoh sepuluh tahun selepas Hari Merdeka, dan selepas itu sehingga diperuntukkan selainnya oleh Parlimen, segala prosiding di dalam Mahkamah Persekutuan, Mahkamah Rayuan atau Mahkamah Tinggi hendaklah dalam bahasa Inggeris:
- Dengan syarat bahawa, jika Mahkamah dan peguam bagi kedua-dua pihak bersetuju, keterangan yang diambil dalam bahasa yang digunakan oleh saksi tidak perlu diterjemahkan ke dalam atau direkodkan dalam bahasa Inggeris.

Perkara 152 Perlembagaan Persekutuan

- (5) Walau apa pun peruntukan Fasal (1), sehingga diperuntukkan selainnya oleh Parlimen, segala prosiding di dalam mahkamah rendah, selain pengambilan keterangan, hendaklah dalam bahasa Inggeris.
- (6) Dalam Perkara ini, "maksud rasmi" ertinya apa-apa maksud Kerajaan, sama ada Kerajaan Persekutuan atau Kerajaan Negeri, dan termasuklah
- apa-apa maksud sesuatu pihak berkuasa awam.

Agama Islam

- Pengisytiharan Islam sebagai agama negara telah diterima tanpa bantahan daripada bukan Melayu;
- Tetapi dalam proses pengubalan Perlembagaan Persekutuan 1957, soal agama Islam dalam Perlembagaan mendatangkan kebimbangan penganut agama lain tentang hak kebebasan sivil mereka, terutama kebebasan beragama
- telah menangani kebimbangan dengan menjamin kebebasan beragama

Kebebasan beragama dan pengembangan agama lain dalam kalangan orang Islam

- Kebebasan Beragama dan pengembangan agama lain di kalangan orang Islam – toleransi; kebebasan beragama penganut agama lain, tetapi pengembangannya dikawal undang-undang
- (terdapat kenyataan dalam Memorandum Raja-Raja Melayu kepada Suruhanjaya Reid) yang mencadangkan supaya peruntukan ini (sekatan ke atas pengembangan agama lain dalam kalangan orang Islam)
- Dinyatakan bahawa, walaupun kebebasan agama dijamin, dan boleh bertolak ansur, yang mana pembinaan rumah-rumah ibadah orang bukan Islam boleh dibina, tetapi, pengembangan doktrin dalam kalangan orang Islam tidak sesekali dapat raja-raja Melayu bertolak ansur

Kontrak Sosial ialah jati diri negara kita Kontrak sosial menjadi pengikat jati diri bangsa Malaysia *Merdeka*

Penerimaan, pengiktirafan dan kelangsungan elemen-elemen teras dan warisan dalam Perlembagaan adalah simbol jati diri negara;

*Bukan semata-mata kontrak sosial antara kaum dan bangsa
Oleh itu kontrak sosial ini hendaklah sentiasa dipertahan
damenjadi pengikat perpaduan antara kita – Bangsa
Merdeka*
